

5. NATO Strategic Communications Centre of Excellence. What is Strategic Communications? Riga, 2020. 36 с.

6. Почепцов Г. Г. Стратегічні комунікації: теорія та практика. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2016. 312 с.

Клименко Ангеліна

Донецький національний університет імені Василя Стуса

НАРОДНИЙ ТАНЕЦЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС РОСІЙСЬКОГО ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Ключові слова: народний танець, культурна дипломатія, Україна, російсько-українська війна.

Key words: folk dance, cultural diplomacy, Ukraine, Russian-Ukrainian war.

Мистецтво в Україні з давніх часів відіграє важливу суспільну роль, а в умовах повномасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну набуває особливого значення. У складні часи танець був символом опору й своєрідним інструментом об'єднання для поколінь, але, з іншого боку, став елементом коду нації й невід'ємною частиною нашої культури. А. Підлипська вважає український народний танець інструментом опору й комунікації як всередині держави, так і за кордоном [3]. К. Хсу [7] та А. Дж. Одунзе [8] у своїх дослідженнях акцентують увагу на невербальних аспектах танцю і його потенціалу для широкої комунікації про культуру й державу загалом і, відповідно, потенціал для культурної дипломатії.

Метою цього повідомлення є визначення ролі народного танцю в культурній дипломатії України після 24 лютого 2022 р. і виявлення його потенціалу як інструмента міжнародної комунікації України під час війни.

На думку В. Клименко, тандем мистецтва і політики створює можливість розвитку міжнародної співпраці [2], і з цим варто погодитися. В українських реаліях культурна дипломатія розвивається доволі хаотично і несистемно. Директор Українського Інституту В. Шейко ще в 2023 р. акцентував увагу на необхідності розвитку Українського національного інституту культури задля формування позитивного іміджу країни та просування мистецтва на міжнародній арені. Така установка, вважає В. Шейко, мала би поєднати вдалі практики своїх іноземних аналогів із питомо українським функціоналом, пристосованим як до потреб сфери культури, так і пріоритетів зовнішньої політики [5].

Хореографічне мистецтво в умовах повномасштабного вторгнення, на думку авторки, стало найдієвішим способом боротьби та формою творчого самовираження. Танець, а особливо народний, формує довгострокові відносини між суспільством та державою. Він демонструє всю історію та глибину культури, поширюючи її вплив на міжнародному рівні. Завдяки динамічним рухам та образу, який створюють українські костюми, можна передати спадщину та традиції українського народу.

Особливе значення танець має у сфері культурної дипломатії, адже він постає як форма невербальної комунікації, яка може долати мовні бар'єри та демонструвати складні соціокультурні значення. Як зазначає А. Дж. Одунзе, хореографія є потужним інструментом адвокації держави на міжнародній арені, яка дає змогу покращити емоційний зв'язок із іноземною аудиторією [8]. У той час А. Підлипська наголошує на історичній ретроспективі українського народного танцю, розглядаючи його як боротьбу за національний інтерес за кордоном [3]. Отже, танець стає інструментом м'якої сили, який демонструє суб'єктивність України у світовому просторі.

Варто наголосити, що з перших днів російської агресії танцювальне мистецтво в Україні зазнало таких серйозних викликів, як руйнування культурних центрів, вимушене переселення митців культури й танцю, а також нескінченні втрати фахівців у сфері хореографії. У таких умовах необхідно зберегти національну ідентичність і перетворити танцювальне мистецтво на зручний інструмент для культурної діяльності, популяризуючи українську спадщину через міжнародні мистецькі організації, танцювальні асоціації та фестивалі.

Найкращим прикладом популяризації України через народний танець є Національний заслужений академічний ансамбль танцю України імені Павла Вірського. Дослідник Д. Вернигор визначає цей колектив, як один із найкращих танцювальних колективів України, що демонструє високий рівень професіоналізму, популяризуючи український народний танець по всьому світі. Завдяки енергійним композиціям, а також козацьким постановкам, формується образ сильної та незламної нації. В умовах повномасштабного вторгнення ансамбль не припинив свою діяльність, а продовжує гастролювати у країни Європи та Північної Америки, посилюючи так міжнародну підтримку України та зміцнюючи її культуру у світі [1].

Ефективність хореографічного мистецтва як інструменту культурної дипломатії залежить від державної підтримки, фінансування міжнародних проєктів та координації між культурними інституціями і дипломатичними представництвами. Без стратегічного підходу культурна активність може мати епізодичний характер, тоді як у воєнний період вона повинна стати складовою довгострокової зовнішньополітичної стратегії України.

Не менш важливу роль відіграють українські діаспори, які організують благодійні концерти й культурні заходи, допомагаючи популяризувати народний танець за кордоном. Вони розширюють впізнаваність української культури та сприяють її міжнародному впливу, демонструючи творчість і традиції нашого народу на міжнародній арені. Важливими заходами стали міжнародний благодійний тур «Dance for Ukraine», під час якого українські танцювальні колективи виступали в містах Європи задля підтримки України [6], а також щорічний фестиваль української культури «Ukraine Festival» у Канаді, де народні ансамблі демонструють свої виступи та знайомлять іноземну аудиторію з українською культурою [4]. До того ж танець стає не лише культурним, а й соціальним інструментом, який об'єднує людей та підтримує боротьбу за незалежність і цілісність України.

Зазначимо, що не лише діаспори поширюють українську культуру у світі. Сучасні українські ансамблі та колективи створюють нові постановки, поєднуючи народні традиції з сучасними хореографічними рухами, і активно беруть участь

у міжнародних фестивалях, наприклад, Академічний ансамбль пісні і танцю «Козаки Поділля» та Київський академічний театр українського фольклору «Берегиня». Їхні виступи стають ефективним інструментом культурної дипломатії: через танець Україна демонструє багатство своєї спадщини, силу та незламність нації, формуючи позитивний імідж держави на світовій арені. Чудовим прикладом такого позиціонування є участь школи танцю Yavir School of Ukraine Dance на Міжнародному фестивалі фольклору FIFAS 2025 в Аргентині [9] та виступи Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені Павла Вірського на різних міжнародних сценах та гастролях [1], де вони поєднують традиційні народні традиції та сучасну хореографію, відповідаючи на запит міжнародної аудиторії на живе мистецтво, яке передає культурну ідентичність України та силу нації. Через танець артисти демонструють глибину історії та творчість українців, роблячи народну хореографію цікавим і сучасним видом мистецтва.

Отже, хореографічне мистецтво в Україні сьогодні – це не лише сцена та рухи. Це голос нації, який не мовчить навіть у найскладніші часи. Кожен танець, кожна постановка передає світу нашу історію, культуру та силу духу. Народний танець об'єднує, надихає і показує, що Україна незламна, творча і сильна. Через хореографію наша країна комунікує зі світом, залишаючи слід у серцях людей, які бачать у рухах не просто мистецтво, а справжню душу нації.

Джерела та література

1. Вернигор Д. Український танок – світова візитівка (до ювілею Національного заслуженого ансамблю танцю імені Павла Вірського). *Україна дипломатична*. 2018. Вип. XIX. С. 756–766. URL: <https://ud.gdip.com.ua/wp-content/uploads/2020/02/1-2018-80.pdf>
2. Клименко В. Культурна дипломатія: елегантний тандем мистецтва і політики. *Культура і креативність*. URL: <https://www.culturepartnership.eu/ua/article/cultural-diplomacy>
3. Підлипська А. Танець як символ опору. *Український Дім*. 17 листопада 2023 р. URL: <https://www.uadim.in.ua/post/tanets-yak-symvol-oporu>
4. У Канаді провели масштабний Національний український фестиваль. *Укрінформ*. 7 серпня 2024 р. URL: <https://surli.cc/ccaflm>
5. Шейко В. Зберегти розвиток в стратегії виживання: можливості культурної дипломатії. *Життя*. 4 жовтня 2024 р. URL: <https://surli.li/uzvele>
6. Dance for ukraine – in aid of the arts in Ukraine. *LW Theatre*. URL: <https://lwtheatres.co.uk/whats-on/dance-for-ukraine-in-aid-of-the-arts-in-ukraine/>
7. Hsu K. From Art to Cultural Diplomacy: Martha Graham Uses Dance as a Communication Vehicle. *Gilder Lehrman Institute of American History*. 2023. URL: <https://www.gilderlehrman.org/sites/default/files/2023-09/Hsu.pdf>
8. Odunze A. J. Dance as cultural diplomacy. *Abraka Humanities Review*. 2020. Vol. 10(1). P. 79–93. URL: <https://surli.li/xqvucu>
9. Yavir School of Ukrainian Dance shines at international folklore festival in Argentina. *Ukrainian World Congress*. 29 жовтня 2025 р. URL: <https://surli.li/ptthhj>